

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «**Психолого-правові засади медіації**»
вибіркових компонент
освітньої програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Тема № 3 *Медіація як спосіб розв'язання конфліктів*

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
Протокол від 15.08.2023 №8

Розробник:

1. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук,
доцент Маннапова К.Р.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри педагогіки та психології ХДАФК, кандидат психологічних наук, доцент Гант О.Є.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 ХНУВС, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна А.А.

План лекції

1. Принципи медіації. Процедура медіації та її фази.
2. Значення фаз в медіації.
3. Підходи фахівців до визначення кількості і значення фаз медіації.
4. Стадії медіативних бесіди (Х.Бесемер), моделі BADGER і ALPHA.

Рекомендована література

Основна:

1. Гірник А.М. Основи конфліктології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Києво-Могилян. акад., 2010. 222 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidru4niki.com/15660212/psihologiya/poserednitstvo_konfliktah
2. Європейський кодекс поведінки для медіаторів [Електронний ресурс] / Режим доступу: file:///C:/Users/admin/Downloads/Introduction_to_Mediation_in_the_European_Union_EU_en.pdf
3. Єрмоєнко Г. Медіація як спосіб вирішення спорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/uk/interview/6/39/374>
4. Єрмоєнко Г. Перспективи розвитку медіації в Україні. URL: <https://ukrmediation.com.ua/files/content/Perspectyvy.pdf>
5. Конфліктологія: навч. посіб. / П.С. Прибутко та ін. К: КНТ, 2010. 136 с.
6. Про медіацію: Закону України (проект). [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877.
7. Репіна Ю. Медіація VS традиційні способи вирішення спорів. *Юридична газета*, 2017. № 28-29. С. 34-35.

Додаткова:

8. Профілактика конфліктів, трансформація правосуддя, забезпечення миру. Глобальне дослідження щодо впровадження резолюції 1325 Ради Безпеки Об'єднаних Націй : довідкова інформація. – США: ООН Жінки, 2015. – 9 с.

Текст лекції

1. Процедура медіації та її фази.

Принципи медіації

Принцип добровільності

Принцип добровільності включає: 1) добровільне звернення учасників до процедури медіації; 2) добровільна участь у процедурі медіації; 2) добровільне виконання укладеної медіативної угоди.

Принцип сумлінності.

Принцип сумлінності можна розглядати в аспекті сторін та медіатора. У першому випадку принцип сумлінності реалізується сторонами під час виконання медіативної угоди, яка підлягає виконанню з урахуванням принципів

добровільності і сумлінності сторін.

У другому випадку сумлінності тісно пов'язані з принципом неупередженості. Правила етики медіатора поєднують принцип сумлінності та неупередженості та вказують, що принцип сумлінності та неупередженості полягає у відсутності у медіатора корисливої чи іншої зацікавленості (прямої чи непрямой) у результаті проведення медіації.

Принцип рівноправності сторін.

Сторони медіації користуються рівними правами при виборі медіатора, процедури медіації, своєї позиції в ній, способів та засобів її відстоювання, при отриманні інформації в оцінці прийнятності умов угоди про врегулювання конфлікту та несуть рівні обов'язки.

Принцип співробітництва сторін.

Процедура медіації здійснюється на основі співпраці сторін у досягненні цілей медіації.

Принцип об'єктивності медіатора.

Принцип сумлінності та неупередженості полягає у відсутності у медіатора корисливої чи іншої зацікавленості (прямої чи непрямой) у результаті проведення медіації. Медіатор зобов'язаний заявити сторонам про обставини, що перешкоджають здійсненню своїх функцій. Медіатор надає кожній стороні можливість висловити свою думку щодо причин виникнення спору та цілей, яких сторони мають намір досягти за допомогою проведення медіації.

Принцип незалежності медіатора

Принцип незалежності медіатора виявляється у тому, що медіатор повинен здійснювати процедуру медіації, зберігаючи неупередженість стосовно обох сторін медіації.

Під час проведення процедури медіації медіатор не має права ставити своїми діями якусь із сторін у переважне становище, як і применшувати правничий та законні інтереси однієї зі сторін.

Медіатор у разі наявності або виникнення в процесі проведення процедури медіації обставин, які можуть вплинути на його неупередженість (незалежність), має негайно взяти самовідведення.

Принцип конфіденційності.

При проведенні процедури медіації забезпечується конфіденційність всієї інформації, що стосується зазначеної процедури, за винятком випадків, передбачених законом, і випадків, коли сторони домовилися про інше. Медіатор не має права розголошувати інформацію, що відноситься до процедури медіації і стала відомою під час її проведення, без згоди сторін. Якщо медіатор отримав від однієї зі сторін інформацію, що стосується

процедури медіації, він може розкрити таку інформацію іншій стороні тільки за згодою сторони, яка надала інформацію. Сторони, медіатор, а також інші особи, які були присутні при проведенні процедури медіації, незалежно від того, чи пов'язаний судовий розгляд, третейський розгляд зі суперечкою, яка була предметом процедури медіації, не має права посилатися, якщо сторони не домовилися про інше, під час судового розгляду або третейського розгляду на пропозицію однієї із сторін про застосування процедури медіації, так само як і готовність однієї зі сторін до участі у проведенні цієї процедури; на думки чи пропозиції, висловлені однією із сторін щодо можливості врегулювання спору; визнання, зроблені однією із сторін під час проведення процедури медіації; готовність однієї зі сторін прийняти пропозицію медіатора чи іншої сторони щодо врегулювання спору. Вимога від медіатора інформації, що стосується процедури медіації, не допускається, за винятком випадків, коли сторони домовилися про інше.

Медіатор не має права розголошувати інформацію, що відноситься до медіації і стала відомою під час її проведення, без письмової згоди сторін. У разі, якщо медіатор отримав від однієї зі сторін інформацію, що стосується медіації, він може розкрити таку інформацію іншій стороні тільки за згодою сторони, яка надала цю інформацію.

Принцип довіри до медіатора.

Проведення процедури медіації можливе за умови відповідної поведінки медіатора та його культури спілкування з учасниками медіації. Медіатор при проведенні медіації зобов'язаний дотримуватись таких вимог:

- сприяти створенню під час переговорів атмосфери довіри, впевненості, безпеки та рівноправності сторін, взаємної поваги;
- утримуватися від дій, заяв та вчинків, здатних скомпрометувати його самого, дискредитувати інститут медіації та його основні засади;
- виявляти терпіння, повагу та ввічливість щодо сторін, їх представників, інших учасників медіації;
- уважно та активно слухати сторони, аналізувати та узагальнювати інформацію, керувати переговорним процесом, мотивувати сторони на пошук взаємоприйнятних варіантів урегулювання спору;
- не висловлювати будь-яким способом (словом, жестом, мімікою, емоційним станом) своє ставлення до сторін;
- виявляти сумлінне ставлення до виконання своїх обов'язків, обов'язковість та пунктуальність, забезпечувати оптимальну організацію своєї праці;
- при виконанні обов'язків дотримуватись ділової манери у спілкуванні, ділового стилю одягу.
- повідомити сторони про всі відомі йому наявні чи потенційні конфлікти

інтересів у цій справі.

2. Значення фаз в медіації.

Медіація - це спосіб врегулювання спорів за сприяння незалежної особи (медіатора) на основі добровільної згоди сторін спору з метою досягнення ними взаємоприйняттого та життєздатного вирішення.

Критерії, що визначають вибір медіації як засобу врегулювання конфлікту:

- витрати (гроші, час, енергія, стрес);
- задоволення результатом та способом його досягнення; вплив на взаємини;
- стійкість результатів та готовність дотримуватися досягнутих домовленостей.

Медіація є одним із можливих варіантів врегулювання, якщо:

- учасники конфлікту потребують допомоги один одного для того, щоб його вирішити;
- вони надають великого значення збереженню взаємовідносин між ними;
- конфлікт має емоційне забарвлення;
- учасники конфлікту готові спілкуватися та вести переговори під спостереженням медіатора;
- сторони не в змозі та не бажають вирішити конфлікт самотійно без сторонньої допомоги;
- сторони готові взяти до уваги взаємні інтереси під час вирішення конфлікту;
- сторони зацікавлені у дотриманні досягнутих у результаті домовленостей.

Використовувати медіацію не рекомендується, якщо:

- єдиною метою учасників конфлікту є взаємна руйнація;
  - сторони не бажають або не в змозі вести переговори:
1. Якщо стороні необхідно створити судовий прецедент.
  2. Психічне захворювання однієї із сторін.
  3. Якщо прямо заборонено законом (кримінальні, адміністративні справи).

Слід зазначити, що у всіх видах медіації присутні дві складові: емоційна і предметна (змістовна).

Суть медіації: учасники конфлікту радяться один з одним та самотійно визначають результат конфлікту з урахуванням індивідуальних та взаємних інтересів.

Чинники, що визначають успішність ініціювання медіації:

- мотиви ініціатора;
- стимули учасників, а також їх радників і консультантів, прихильників та осіб, які надають їм підтримку, якщо такі є; індикатори успіху;

- ухвалення осмисленого рішення про участь у медіації її безпосередніми учасниками.

Індикаторами успіху медіації є:

- бажання сторін брати участь у переговорах;
- наявність простору для переговорів;
- відносно невисокий рівень ескалації конфлікту (не вище за сьомий), див. сходи ескалації конфлікту.

Найважливішим індикатором успіху медіації є бажання сторін брати участь у переговорах, що дозволяє досягти:

- Висока ймовірність успіху (70-90%);
- Високого рівня задоволення;
- Невеликих термінів досягнення вирішення конфлікту, коли час спілкування між сторонами зведено до мінімуму.

Мотиви, що визначають успіх медіації, повністю відповідають процесуальним, матеріальним та психологічним інтересам, включаючи: прагнення контролювати результат конфлікту (автономність); швидке перебування рішення (безпека); збереження відносин; зниження витрат.

Завдання медіації:

- забезпечення сторонам можливості самостійного врегулювання виниклого між ними конфлікту через визнання та взаємне задоволення законних інтересів та вимог, потреб, досягнення угоди про примирення;
- сприяння сторонам у виробленні взаємоприйнятних умов урегулювання спору.

Основні засади проведення медіації:

- Добровільність: медіатор вибирається обома сторонами конфлікту, які не можна змусити брати участь у медіації. Вони можуть відмовитися від її продовження будь-якої миті. Виняток становлять лише ті випадки, коли обов'язкова спроба примирливої процедури передбачена законом.

- Добросовісність.

- Рівноправність та співробітництво сторін: у процесі медіації всім учасникам надаються рівні права (у висловленні своїх позицій, інтересів та висловленні своєї думки як щодо процедури медіації, так і з приводу передбачуваного вирішення конфлікту). Кожна зі сторін має рівні можливості бути почутою як своїм опонентом, так і медіатором.

- Неупередженість та незалежність медіатора: медіатор не повинен мати з конфліктуючими сторонами відносин, які могли б якимось чином вплинути на результат процедури медіації. Якщо виникають обставини, які ставлять під сумнів нейтральність медіатора, він сам зобов'язаний проінформувати учасників конфлікту. Неупередженість посередника полягає в тому, що він не

може нав'язувати будь-якій із сторін свою позицію щодо обраного рішення. Керуючи процесом переговорів, медіатор повинен утримуватися від прямих порад та уникати фраз, які можуть бути інтерпретовані на користь однієї із сторін.

- Конфіденційність: усі сторони зобов'язані зберігати в таємниці та не використовувати в корисливих та інших сторонніх цілях отриману інформацію.

- Конструктивний характер переговорів: медіатор створює та підтримує атмосферу довіри та взаємної поваги, прагнучи забезпечити емоційно-психологічний комфорт конфліктуючим сторонам.

Ефективна медіація відповідає наступним критеріям:

- здійснюється на добровільній основі;
- орієнтована досягнення результату;
- сприяє конструктивній комунікації;
- заснована на нейтралітеті та неупередженості у конфліктній ситуації;
- орієнтована на майбутнє;
- чітко структурована;
- сприяє розвитку особистої відповідальності;
- забезпечує процесуальну основу переговорів;
- забезпечує можливість усім конфліктуючим сторонам брати участь у процесі пошуку вирішення проблеми.

Стадії медіаційної сесії

Стадія медіаційної сесії є сукупністю процедурних дій, спрямованих на вироблення взаємовигідної угоди і, таким чином, на врегулювання спору. У межах цієї стадії можна назвати кілька етапів:

1 етап: відкриття медіаційної сесії.

Метою даного етапу є визначення порядку подальшої роботи у рамках медіаційної сесії та створення умов для ведення переговорів.

На даному етапі медіатор роз'яснює сторонам цілі, основні засади медіації, роль та сферу відповідальності учасників, послідовність подальшої роботи, а також правила поведінки та взаємодії учасників процедури. Вступне слово медіатора допомагає нормувати процедуру медіації, налаштувати сторони на ведення переговорів, а також вирішити організаційні питання, що залишилися.

2 етап: виступ сторін.

Мета етапу – виявлення змісту позицій сторін у спорі. На цьому етапі сторонам надається можливість викласти історію розвитку спору, пред'явити та обґрунтувати свої вимоги.

Завданнями медіатора є: отримання максимального обсягу інформації про

суперечку, уточнення та конкретизація позицій сторін, виявлення рівня та характеру неузгодженостей. На цьому етапі сторони за сприяння медіатора виробляють вербалізацію спору.

3 етап: визначення тем для обговорення.

Ціль етапу – виділення ключових аспектів (предмету подальших переговорів), за якими необхідно досягти угоди. На цьому етапі сторонам надається можливість уточнити позиції одна одної (з урахуванням почутого раніше), обговорити проблемну ситуацію.

Завданнями медіатора є визначення теми для переговорів, кола питань, що вимагають вирішення та послідовності їх обговорення, сприяння веденню діалогу та зближенню позицій сторін щодо кожного виділеного аспекту.

Якщо на цьому етапі можливе плідне обговорення та вироблення варіантів врегулювання спору, медіатор продовжує вести переговори. Якщо сторони наполягають на спочатку зайнятих позиціях і спільний діалог стає непродуктивним, медіатор переходить до наступного факультативного етапу.

4 етап: індивідуальна робота з кожною зі сторін.

Мета етапу – підготовка сторони до обговорення ключових аспектів спору та вироблення пропозицій щодо їх врегулювання.

Основні завдання медіатора полягають у виявленні інтересів та цілей кожної із сторін, в обговоренні проблемних питань та у розгляді альтернативних варіантів вирішення спору, у виробленні пропозицій та визначенні порядку їх подальшого обговорення.

Проведення індивідуальної роботи з кожною із сторін є факультативним етапом, у ході якого медіатор заповнює інформацію, що не вистачає, і вирішує завдання, які не вдалося з яких-небудь причин виконати на попередніх етапах. Медіатор працює індивідуально з кожною із сторін, можливе проведення почергово кількох зустрічей.

5 етап: вироблення пропозицій щодо врегулювання спору.

Мета етапу – остаточне врегулювання спору. Завданнями медіатора є: організація спільного аналізу можливих варіантів врегулювання спору щодо кожного з проблемних аспектів щодо їх відповідності інтересам сторін; вироблення прийнятних умов угоди; перевірка реалістичності виконання висунутих речень.

6 етап: укладання угоди.

Мета етапу – прийняття сторонами остаточного рішення щодо спору та оформлення угоди. На даному етапі медіатору слід переконатися, що досягнута угода задовольняє потреби сторін, однаково розуміється всіма учасниками процедури та може бути виконана обома сторонами. Остаточна угода може

бути укладена в усній чи письмовій формі.

7 етап: завершення медіаційної сесії.

Метою даного етапу є закриття медіаційної сесії та (або) завершення процедури медіації.

За аналогією з відкриттям медіаційної сесії на даному етапі медіатор вимовляє заключне слово, в якому підбиває підсумок медіаційної сесії та погоджує зі сторонами подальші дії. Якщо суперечка сторін врегульована, медіатор уточнює подальші дії щодо виконання та необхідності контролю за виконанням досягнутої угоди. Якщо суперечка не врегульована, медіатор може обговорити можливість повторної сесії.

Контрольно-аналітична стадія є сукупністю процедурних дій медіатора, спрямованих на здійснення контролю за виконанням медіативної угоди, а також здійснення аналізу виконаної роботи.

У рамках цієї стадії виконуються ті дії, які узгодили сторони та медіатор на завершальному етапі процедури. Як правило, після закінчення медіаційної сесії учасники процедури домовляються про очну зустріч або зв'язуються по телефону через певний період з метою обговорення та спільної оцінки результатів медіації.

3. Підходи фахівців до визначення кількості і значення фаз медіації.

Виділення таких стадій, етапів та їхня послідовна реалізація на практиці дозволяють:

- по-перше, отримувати необхідну інформацію для аналізу структури спору (що уможливорює сформулювати чітке уявлення про характер неузгодженостей, і з огляду на це виділити та проранжувати ключові аспекти спору найбільш оптимальним способом);
- по-друге, виявити підстави спору та справжні інтереси сторін, що значно розширює простір для переговорів;
- по-третє, відокремити етап вироблення альтернатив рішення від етапу укладання остаточної угоди (що стимулює пошук найбільш прийнятних варіантів).

Таким чином, медіація є стадійною процедурою. При цьому алгоритмічність і послідовність дій, що здійснюються медіатором, відрізняє цей спосіб врегулювання спорів від інших примирних процедур. Кожна стадія та етап медіації мають свої цілі та завдання, реалізація яких забезпечує успішне завершення процедури укладанням медіативної угоди.

Механізми фасилітативної медіації

А. Взаємна повага та визнання сторін як передумова конструктивного

вирішення конфлікту.

Людина здатна зрозуміти іншого, якщо вона відчуває, що її визнають і розуміють. У деструктивній суперечці страждають спілкування та комунікативна здатність, отже, інформація повідомляється неточно та супроводжується закидами, через це спілкування може припинитися.

Медіатор входить у процес спілкування сторін, заміщаючи кожної з них протилежного учасника. Він своєю поведінкою демонструє необхідну сторону «повагу» – активно слухає, дає можливість висловитися, не засуджує та не оцінює, сприймає всерйоз емоції, опір, позиції та інтереси. Медіатор поступово спонукає і самі сторони висловлювати одне одному це розуміння і виявляти його.

Б. Не можна апелювати до раціонального (до змісту), якщо людина перебуває під впливом емоцій.

Головний засіб підтримки ефективної комунікації полягає у запобіганні прояву деструктивних емоцій. Медіатор допомагає сторонам висловити емоції, не ображаючи інших. Звільнення від негативних емоцій допомагає сторонам глибше зрозуміти суть конфлікту та інтереси протилежної сторони.

В. Нестандартні оригінальні рішення, вигідні всім, є завдяки кооперації, а не конкуренції.

Позиційні переговори, побудовані на конкурентному стилі спілкування (на рівні, чия позиція виявиться обґрунтованішою), не ефективні в умовах конфлікту, оскільки конфліктанти перестають слухати аргументи один одного.

Г. Не можна розпочинати переговори з позицій.

Поки не запущено механізму аналізу позицій, учасники переговорів не закриті. Засудження сприймається як нападки на особистість, що тягне за собою її захисну реакцію. Позиція асоціюється з особистістю переговорника і за умов конфлікту заперечується протилежною стороною, як і й усе, що з особистістю опонента. Кожна позиція супроводжується системою підтримують її аргументів. Критичний аналіз їхніх аргументів змушує людину захищати свою позицію та себе. Що далі загострюється конфлікт, то безкомпромісніші позиції займають його учасники, внаслідок чого переговори заходять у глухий кут.

Д. Аналіз минулого (пошук причин вчинків) не може забезпечити знаходження варіанта на майбутнє.

Минуле (факт конфлікту) обговорюється на початковій стадії лише з тією метою, щоб сторони висловилися і психологічно звільнилися від історії, що хвилює їх. Медіатор не аналізує минуле, а перемикає сторони на пошуки варіантів виходу з конфлікту. У центрі уваги фасилітативної медіації сьогодення та майбутнє сторін.

Етапи та формула фасилітативної медіації

З урахуванням ролі емоцій у медіації виділяють 2 етапи:

1. Етап раціоналізації конфлікту – робота з емоціями сторін та відновлення спілкування.
2. Етап інтегративних переговорів – переговори щодо вироблення креативного варіанту, що враховує інтереси обох сторін.

Негативні емоції + протиріччя інтересів сторін = стимул виникнення конфлікту. Важливо звільнитися від негативних емоцій, оскільки вони не дозволяють сторонам застосовувати діловий підхід для вирішення конфлікту. Отже, завдання медіатора:

- 1) організація спілкування між сторонами;
- 2) організація переговорів.

Спільна робота сторін навколо спільної проблеми під час раціональних переговорів зможе поєднати сторони та відновити між ними відносини (принцип «від переговорів до примирення»).

Формула фасилітативної медіації:

раціоналізація конфлікту → переговори → примирення

4. Стадії медіативних бесіди (Х.Бесемер), моделі BADGER і ALPHA

Стадії медіативної бесіди (Х.Бесемер).

Фасилітативна медіація дотримується принципу високої процедурної директивності: управління процесом та проведенням переговорів за чітким алгоритмом.

Стадії медіативної бесіди (Х.Бесемер)

1. Введення.
2. Бачення окремих сторін конфлікту.
3. Прояснення конфлікту (виявлення прихованих почуттів, інтересів, причин).
4. Рішення проблеми (збір та розробка можливих рішень).
5. Домовленість (угода).

Стадії медіації (модель BADGER)

В-початок (beginning)

А-збір інформації (acquire information)

Д-визначення кола проблем (define the main concerns)

Г-генерування ідей щодо вирішення проблеми (generative alternatives)

Е-оцінка прийнятих рішень (evaluate alternatives)

Р-угода (resolution)

Структура медіації (модель ALPNA)

A-конкретизація завдання (постановка мети)

L-обговорення стану справ (список тем)

P-позиція та інтереси

H-еврика (пошук виходу)

A-укладання угоди

Структура медіативної сесії

1. Відкриття медіації (вступне слово медіатора).

Мета – встановлення контакту медіатора зі сторонами та вступ до управління процедурою шляхом запровадження процедурних правил, за якими будуватиметься спілкування учасників медіації та їхня спільна робота з пошуку виходу з конфлікту.

2. Презентація сторін – вивчення обставин спору та інтересів сторін.

Надання кожній із сторін можливості розповісти про те, в чому, на її думку, полягає спірна ситуація.

Під час презентації сторонами своїх версій причин виникнення та суті конфлікту медіатор виступає для них активним слухачем, стежить за тим, щоб сторони не перебивали один одного.

3. Дискусія сторін щодо вироблення порядку денного та питань для обговорення (дискусія 1).

Мета – «вентилювання» емоцій та формування порядку денного. Обмін думками з приводу почутого та висловлювання зауважень.

4. Індивідуальна бесіда медіатора з кожною із сторін (кокус).

Кокус (факультативна стадія медіації) – індивідуальна бесіда медіатора з кожною із сторін.

Кокус проводиться з різними цілями, та його головне призначення полягає у виявленні інтересів сторін, які у основі їх позицій.

5. Вироблення пропозицій щодо врегулювання спору (дискусія 2).

Виявлення інтересів сторін та організація роботи з вироблення пропозицій виходу із конфлікту.

6. Укладання угоди.

Забезпечує фіксацію досягнутої сторонами угоди та перевірку її на реальність (здійсненність).

7. Завершення медіації.

Направлено на згортання контакту, отримання зворотний зв'язок від сторін за підсумками медіативної сесії (перевіряється задоволеність процедурою, угодою, роботою медіатора).